

me og katadrome arter, såsom laks og ål, og havets pattedyr, f.eks. hvaler.

Konventionen giver kyststaten suveræne rettigheder til udnyttelse og beskyttelse af de ikke-levende ressourcer, herunder olie og gas, som forefindes på og under havbunden på kontinentalsoklen. Ifølge Konventionens definition strækker kontinentalsoklen sig ud til 200 sømil fra kysten eller, såfremt den naturlige forlængelse af statens landterritorium er længere, ud til det punkt, hvor den dybe havbund begynder. Konventionen fastsætter særlige regler for, hvorledes denne grænse skal beregnes, til hvilket formål der nedsættes en Kommission for Kontinentalsoklens Grænser, jf. Konventionens Bilag II. Kommissionen, der oprettedes i 1997, skal over for de berørte stater fremsætte henstillinger med hensyn til fastlæggelse af kontinentalsoklens ydre grænser uden for 200 sømil fra kysten.

Konventionen afbalancerer nøje kyststatens interesser i at kontrollere virksomhed i de kystnære områder på den ene side og alle staters ret til at udnytte det åbne hav uden unødvendige indskrænkninger på den anden side. Den regulerer sejladsrettigheder for handelsfartøjer og statsfartøjer, herunder orlogsfartøjer, samt overflyvningsrettigheder i områder underlagt kyststatens jurisdiktion såvel som på det åbne hav. Konventionen indeholder bestemmelser om passage-rettigheder i stræder og arkipelager (øgrupper), om sejlads på det åbne hav samt retten til at installere og vedligeholde kabler og rørledninger igennem den økonomiske zone og på kontinentalsoklen.

Med hensyn til de ikke-levende ressourcer på havbunden uden for enkeltstaters jurisdiktion opstiller Konventionen et internationalt regime for efterforskning og udvinding. Den indeholder regler for private virksomheders adgang til den dybe havbund og bestemmer, at der skal oprettes en international organisation, Havbundsmyndigheden, med sæde i Kingston, Jamaica, hvis opgave er at administrere aktiviteterne i Området. Myndigheden oprettedes ved Konventionens ikrafttræden i 1994. Bestemmelserne om dybhavsudvinding var i 1990-94 genstand for konsultationer ledet af FN's generalsekretær, der førte til en gennemgribende revision, udmøntet i Aftalen af 28. juli 1994 om anvendelse af Konventionens Kapitel XI, hvis indhold er beskrevet nedenfor.

Konventionen opstiller et omfattende regelværk med forpligtende bestemmelser rettet mod beskyttelsen af havmiljøet. Reglerne omfatter alle slags forurening: dumpning, forurening fra skibe, landbaseret virksomhed såvel som virksomhed på den dybe havbund. De berørte parter forpligter sig til gennem samarbejde at finde løsninger på opståede konkrete pro-

blemer. Disse regler må ses i sammenhæng med de detaljerede regelsæt vedtaget af de internationale organisationer, først og fremmest den internationale søfartsorganisation IMO (International Maritime Organization). FN's Havretskonvention fra 1982 betegner det hidtil mest omfattende internationale instrument til beskyttelse af miljøet.

Konventionen tillægger endvidere den videnskabelige forskning stor vægt for at øge forståelsen for forvaltningen af havets ressourcer. Den anerkender alle staters ret til at foretage videnskabelig havforskning og pålægger dem at samarbejde i så henseende. Kyststaten tillægges ret til at kræve tilladelse til havforskningsprojekter i områder under statens jurisdiktion. Denne ret modsvares af specifikke regler, hvis formål er at garantere, at kyststaterne udøver kontrol på en rimelig og forudsigelig måde med det formål i videst muligt omfang at fremme havforskningen.

Konventionen opstiller endelig procedurer til fredelig bilæggelse af tvister. Der tilbydes forskellige alternative fora og metoder for tvistbilæggelsen, som gør systemet fleksibelt samtidig med, at der findes metoder til bindende tvistbilæggelse. Der oprettes en international Havretsdømstol med sæde i Hamborg, Tyskland. (Oprettet 1996.)

Til præambelen:

I Konventionens præambel slås det fast

- at Konventionen må betragtes som et vigtigt bidrag til bevarelsen af fred, og til retfærdighed og fremskridt for alle verdens folkeslag,
- at udviklingen siden De Forenede Nationers havretskonferencer, afholdt i Genève i 1958 og 1960, har forstærket behovet for en ny havretskonvention, som vil kunne opnå almindelig godkendelse,
- at havområdernes problemer er tæt forbundne og skal betragtes som en helhed,
- at der med Konventionen, under behørig hensyntagen til alle staters suverænitet, skal etableres en retsorden for havene og oceanerne, som vil lette det internationale samkvem og fremme deres fredelige anvendelse, den rimelige og effektive anvendelse af deres ressourcer, bevarelsen af de levende ressourcer deri og studiet, beskyttelsen og bevarelsen af havmiljøet,
- at opnåelsen af disse mål skal bidrage til virkeliggørelsen af en retfærdig og rimelig økonomisk verdensorden, som tager hensyn til interesserne og behovene hos menneskeheden som helhed og i særdeleshed de særlige interesser hos udviklingslande, hvad enten de er kyststater eller indlandsstater,